

Katarzyna Mroczek

"Życie literackie w Polsce w XVI i XVII wieku"

Biuletyn Polonistyczny 21/4 (70), 93-96

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

4. Otwarcie przewodu habilitacyjnego dr Zofii Florczak.
5. Nadanie tytułu doktora nauk humanistycznych mgr Łucji Ginko.
6. Nadanie tytułu doktora nauk humanistycznych mgr Dobrosławie Świerczyńskiej.
7. Sprawy bieżące.
8. Wolne wnioski.

x

W dniu 19 kwietnia 1978 r. odbyło się posiedzenie Rady Naukowej Instytutu Badań Literackich z następującym porządkiem dziennym:

1. Przyjęcie protokołu z posiedzenia Rady Naukowej w dniu 5 stycznia 1978 r.
2. Powołanie Prezydium Rady i Komisji d/s przewodów doktorskich.
3. Dopuszczenie do kolokwium habilitacyjnego dra Janusza Stradeckiego.
4. Kolokwium habilitacyjne dra Janusza Stradeckiego.
5. Powołanie recenzentów rozprawy habilitacyjnej dr Zofii Florczak.
6. Powołanie na stanowisko docenta dra hab. Janusza Maciejewskiego.
7. Powołanie na stanowisko docenta dra hab. Jacka Trznadla.
8. Nadanie tytułu doktora nauk humanistycznych mgr Annie Sobolewskiej.
9. Nadanie tytułu doktora nauk humanistycznych mgr Marii Prussak.
10. Sprawy personalne.
11. Wolne wnioski.

ZEBRANIA NAUKOWE

„Życie literackie w Polsce w XVI i XVII wieku”

W dniach 13 i 14 października 1977 r. odbyło się w Warszawie, zorganizowane przez IBL, zebranie naukowe poświęcone "Życiu literackiemu w Polsce XVI i XVII wieku".

Jako pierwszy referent wystąpił prof. dr Bronisław Nadolski (UMK), który przedstawił "Koncepcję życia literackiego w Polsce w okre-

sie Renesansu". Dla uzyskania pełnego obrazu życia literackiego XVI-wiecznej Polski należy - stwierdził referent - omówić czytelnictwo, biblioteki (ze zwróceniem uwagi na biblioteki prywatne), politykę kulturalną (m.in. sprawę mecenatu), typy pisarzy w dawnej Polsce, walkę o kompetencje pisarzy politycznych, powstawanie środowisk literackich, społeczne warunki dawnego pisarstwa, rozpowszechnianie literatury politycznej poprzez odpisy rękopiśmienne, problem wolności słowa i wolności pisma, wewnętrzną kontrolę druków, geografię życia literackiego, krytykę literacką. Przy odtwarzaniu życia literackiego należy też wykorzystać listy dedykacyjne i przedmowy do różnego typu dzieł, gdzie można znaleźć materiał do omówienia wymienionych wyżej problemów.

Dr Alina Nowicka-Jeżowa (UW) w referacie pt. "Pieśń wiejska w popularnym repertuarze wokalnym XVII w." zwróciła uwagę na modę literacką na pieśń wiejską (wilaneskę), jaka zapanowała na terenie Europy w epoce renesansu i baroku. Autorka omówiła stosunek wilaneski do pieśni dworskiej i pieśni ludowej. Pieśń wiejska, osnuta najczęściej wokół tematyki miłosnej, charakteryzuje się posiadaniem swoistego bohatera i sformułowanej konwencji monologu lirycznego. Autorzy tych pieśni stworzyli również metodę stylizacji niskiej, osiągając efekty żartobliwe przez hiperbolizację, kontrast i dysonans. Śmiech pieśni wiejskiej jest jednak szyderski, a program satyry wiejskiej streszcza się w agresywnej napaści. Kariera wilanesek ma źródło w nowych upodobaniach i zainteresowaniach publiczności, a daje świadectwo znużenia literaturą oficjalną.

Kolejny referat, zatytułowany "Zabawa jako komponent życia literackiego w Polsce XVI i XVII wieku", wygłosiła doc. dr hab. Hanna Dziechcińska (IBL). Punktem wyjścia referatu było przypomnienie wewnętrznych proporcji zarysowujących się w obrębie szlacheckiej kultury ludycznej pomiędzy zespołem zabaw spoza kręgu literatury a dystrakcjami, w których brało udział słowo pisane i mówione. Ten ostatni zespół, jakkolwiek nie dominujący, lecz będący w istocie tylko fragmentem ówczesnej kultury ludycznej, wyłonił jednak mnogość zróżnicowanych możliwości powiązań zabawy z literaturą. Spośród nich dwa wybrane kierunki były przedmiotem bliższego zainteresowania: pierwszy - to kultu-

rowo-społeczny obyczaj uroczystego celebrowania niecodziennych wydarzeń państwowych, kościelnych i indywidualnych, obyczaj pobudzający twórczość literacką i artystyczną; drugi nurt, odmienny od poprzedniego, najściślej związany z literaturą, ogarnia obszary tej twórczości literackiej, w której elementy gry i zabawy zostały wpisane w sam przekaz językowy i pojawiły się jako cecha konstytutywna utworu literackiego. Zjawisko to ujawnia się najwyraźniej w obrębie twórczości parodystycznej w różnych jej staropolskich wariantach, w gatunkach zasadzających się na wszelkiego rodzaju grze słów. Rozważania szczegółowe referentki, dając próbę charakterystyki, zmierzały do wskazania roli omawianych relacji w kształtowaniu się pewnych elementów decydujących o charakterze życia literackiego epoki, takich jak status społeczny pisarza, publiczność literacka, ośrodki organizujące twórczość literacką.

Doc. dr hab. Wanda Roszkowska (IBL) mówiła o "Głównych ośrodkach życia teatralnego w dawnej Polsce". Zwracając uwagę na fakt, że na ogół we wszelkich monografiach miast uwzględniających teatr autorzy zdradzają ogromną bezradność w stosunku do czasów przedoświeceniowych, referentka skupiła zainteresowanie na życiu teatralnym takich miast, jak Kraków, Elbląg, Poznań, Wilno, Warszawa; podkreśliła przy tym różną siłę tych ośrodków w okresie od połowy XVI do końca XVII wieku, omawiając ich specyfikę. Na krakowski teatr szkolny, wyrosły na gruncie uniwersytetu i miasta, duży wpływ wywarli jezuita - pierwsi świadomi obserwatorzy publiczności. Teatr jezuicki miał charakter adaptacyjny: w jego repertuarze znajdował się zarówno wcześniej pojawiający się w Krakowie dramat humanistyczny, jak formy misteryjne. Teatr wileński kształtował się pod wpływem założonej w Wilnie przez jezuitów Akademii - wokół niego skupiała się interesująca grupa autorów jezuickich, dla których wzorem były m.in. dramaty Szekspira. Z kolei Warszawa jako ośrodek teatralny zaczyna istnieć dopiero w momencie wprowadzenia sceny operowej. Tutaj siłą teatrotwórczą staje się dwór; w dobie Sobieskiego na zamek zostaje powołany również teatr szkolny. Referentka zwróciła uwagę, że właśnie na scenie teatru warszawskiego pojawiają się w okresie pełnego baroku nowe formy teatralne, takie jak opera czy sielanka.

Jako ostatni referent wystąpił dr Stefan Nieznanowski (UMCS). Jego referat, zatytułowany "Z badań nad czytelnictwem w czasach staropolskich. Rejon Lubelszczyzny", opracowany został w oparciu o księgozbiory mieszczańskie, pochodzące z lat 1593-1638. Oprócz źródeł zawierających dane na temat bibliotek mieszczańskich zachowały się również dane na temat księgozbiorów kościelnych. Brak natomiast źródeł, które określałyby księgozbiory szlacheckie. Księgozbiory mieszczan lubelskich w wymienionym okresie zawierały od 3 do 360 pozycji. W bibliotekach znajdowały się teksty zawodowe, gramatyki, słowniki, literatura antyczna (grecka i rzymska), teksty filozoficzne i teologiczne, modlitewniki, zbiory kazań, publikacje prawno-polityczne, współczesna literatura polska (Rej, Kochanowscy, Klonowic) i obca (Alciatus, Lipsius) oraz poradniki praktyczne (np. poradnik myśliwski).

Mgr Katarzyna Mroczek

„Jan Kochanowski i epoka Renesansu”

W dniach 26 i 27 kwietnia 1978 r. odbyło się zebranie naukowe pt. "Jan Kochanowski i epoka Renesansu", zorganizowane przez Pracownię Historii Literatury Staropolskiej IBL.

Pierwszy obszerny referat, zatytułowany "Edycja »Dzieł wszystkich« Jana Kochanowskiego", wygłosiła prof. Maria Renata Mayenowa. Poinformowała, że "Dzieła wszystkie" zamierzone są jako edycja jubileuszowa w ramach serii Biblioteka Pisarzy Polskich IBL. Ukazywanie się poszczególnych tomów winno się rozpocząć w roku 1980, zamknąć zaś w 1984. Edycja jest pomyślana jako zespół złożony z 12 części, zakończony pełną konkordancją języka poety (t. XII). Z edycją związana jest rozszerzona i zaktualizowana bibliografia wydań poety, oparta na dziele K. Piekarskiego.

Porządek edycji przewiduje w czterech pierwszych tomach zespoły tekstów lirycznych ("Psałterz", "Treny", "Pieśni", "Fraszki"), a na końcu - zespoły tekstów poetyckich łacińskich (t. XI). Pozostałe tomy